

Aesthetics Arguments from the Perspective of C .S. Louis Maryam Seif ¹, Farah Ramin ²

1. Corresponding Author, Ph.D. Candidate of Islamic Philosophy and theology, Faculty of Theology, Qom University, Qom, Iran, Qom, Iran. E-mail: m.seif@stu.qom.ac.ir

2. Professor Department of Islamic Philosophy and Theology, Faculty of Humanities, Qom University, Qom, Iran. E-mail: f.ramin@qom.ac.ir

Article Info

Article Type:
Research Article

Article History:

Received:
23, December, 2022

Accepted:
10, April, 2023

In Revised Form:
24, February, 2024

Published Online:
10, March, 2024

Abstract

While discussions on beauty in the works of philosophers like Plato, Aristotle, Pythagoreans, and others have been documented, it became a significant epistemological domain from the 18th century onwards. The connection between beauty and its truth has been articulated among Western philosophers as evidence for God's existence. The nature of the aesthetic argument and how it proves the existence of the divine through the beauties of the world is explored by Louis in a manner that the researcher seeks to analyze. Based on this, the writer, through sub-questions and a descriptive-analytical approach, aims to study and examine the dimensions of this issue. The research findings indicate that this argument attempts to prove the existence of God through both epistemic and ontological ways. These methods focus on our ability to recognize beauty or the inherent beauty in existence itself. C.S. Lewis's perspective on beauty is rich and distinctive, illuminating that he considers the longing for beauty a natural inclination connected to a dependency and, by establishing a link between the beauty of nature and the existence of God as the creator of the world, he provides evidence for this argument. Although challenges such as the rejection of natural inclination and the existence of counterexamples for satisfying human desires have been raised against this argument, it remains a novel initiative in the contemporary era. It continues to be a focal point of attention.

Keywords: Aesthetic Argument, Epistemology, Ontology, C .S. Lewis, Theism

Cite this article: Seif, Maryam and Farah Ramin., (2023-2024). Aesthetics Arguments from the Perspective of C .S. Louis: FALSAFEH, No. 2, Vol. 21, Autumn-Winter-2023 -2024- Serial No. 41, (61-78).DOI:10.22059/jop.2023.352526.1006761

Publisher: University of Tehran Press.

1. Introduction

Many thinkers, from ancient times to the modern era, have focused on aesthetics and presented theories. However, some intellectuals have explored the existence of a divine creator of beauty by using human inclination towards beauty as evidence. The traditional form of the beauty argument falls under the category of the argument from order, often explaining it through allegory to the best possible form. The argument from the order is the simplest and most general argument that proves the existence of God through factors such as the order and system of living beings, the adaptability of living beings to the environment, the natural world, and the beauty of nature, etc. This beauty and grace of nature itself form the basis of an argument. Nature is not only understandable but also includes structures and entities of beauty that offer aesthetic pleasure to humans. The likelihood of such beauties occurring randomly and accidentally, and their coordination with perceiving beings, is very low. Therefore, the existence of a divine creator of beauty is proven. Aesthetics initially began as empirical or practical knowledge but gradually transformed into theoretical knowledge. In the eighteenth century, it became one of the subjects of philosophy and developed into philosophical aesthetics. However, this science is not limited to the realm beyond nature.

The theme of beauty and its truth has been presented among Western philosophers and thinkers in a way that it is considered one of the arguments for the existence of God. This argument, known as the Beauty Argument, seeks to demonstrate the existence of God and the existence of a world beyond the material world through human recognition and knowledge of beauty, the inherent beauty in existence, and human inclination and desire for beauty. It suggests that if the inclination towards beauty is not related to the material world, we may be created for another non-material world. Despite the interpretations and arguments supporting this proof, philosophers seldom defend its interpretations. Nevertheless, the scope, subtlety, and power of beauty arguments for interpretation exceed the extent to which they are criticized. This leads individuals to contemplation, and thinkers such as Richard Swinburne, C.S. Lewis, Peter Kreeft, and Robin Collins have examined and evaluated this argument, challenging it. However, among thinkers, C.S. Lewis' perspective on the Beauty Argument stands out for its breadth and particular distinctions. The issue is how Lewis endeavors to gain a fresh understanding of the beauties of the world and their origins through human inclination and desire for beauty. Based on Lewis' fundamental texts and opinions, this research seeks to delve into the cognitive aspect of beauty, presenting it as evidence for the existence of God, and articulating Lewis' role in presenting and expressing beauty in a reasoned manner in proving the existence of God.

The main question of this research is how C.S. Lewis, in his conceptualization and expression of beauty through a reasoned approach, has demonstrated the existence of God. In this study, employing a descriptive-analytical method, we aim to address this question.

C.S. Lewis's argument for the existence of God encompasses two modes of reasoning. One facet involves aesthetic-experiential argumentation through epistemic means, while the other aspect is ontological interpretation. Lewis discusses desire, intertwined with empirical discourse and intrinsic inclinations, asserting that any natural and innate desire in humans corresponds to something real that can fulfill that desire. Critics argue that since not all human desires are fulfilled, desire, including some longings, might remain unsatisfied. Lewis, differentiating between natural and artificial desires, responds by stating that natural inclinations originate from within our nature, whereas artificial desires stem from external influences like society, environment, advertisements, or stories. This distinction leads to the conclusion that natural desires are universally found, while artificial desires vary from individual to individual. Therefore, the longing for fulfillment is a natural inclination, and there exists a context in the world to satisfy it. Whether all natural desires have corresponding fulfillments is another issue addressed in this research, but it could be argued that, for practical reasons, we consider the majority rather than exceptions, and thus, the existence of a few exceptional cases does not undermine the core argument. One of the most precise and critical reviews of Lewis's inductive argument comes from John Bursley. He contends that Lewis's argument relies on a weak analogy that

ultimately falls apart. Moreover, one could argue that desire lacks any source. Lewis considers desire as a motive devoid of conception, unknown, and undefined, merely characterizing it as an unled mental state. Furthermore, he asserts that any natural inclination must have a purpose and inclination towards something, driving us and creating conditions to satisfy that desire, leading us toward a goal. However, what Lewis describes clearly presents a form of experiential spiritual cognition, but where does this knowledge come from? It can be argued that there is an intrinsic human inclination to know and understand objects and things, to find their causes. Ultimately, the innate desire for knowledge and the pursuit of personal happiness propels us toward ultimate perfection. On the other hand, Lewis believes that the experience of desire is a universal and pervasive phenomenon, something everyone encounters throughout life, even children. As a human existential, transcultural, and transpersonal phenomenon, desire implicitly strengthens the belief in God. It demonstrates that the world is not as it should be, and the experience of desire confirms the proposition that we rightly belong to a better version of the world. In conclusion, Lewis argues that in the study of beauty, we have understood beauty and recognized that what counts as beauty is often self.

فلسفه

شاپای الکترونیکی: ۹۷۴X-۲۷۱۶

<https://jop.ut.ac.ir>

برهان زیبایی از منظر سی اس لوئیس

مریم سیف^۱، فرح رامین^۲

m.seif@stu.qom.ac.ir

۱. نویسنده مسئول، دانشجوی دکتری گروه فلسفه و کلام اسلامی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه قم، قم، ایران. رایانامه:

m.f.ramin@qom.ac.ir

۲. گروه استاد فلسفه و کلام اسلامی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه قم، قم، ایران. رایانامه:

اطلاعات مقاله

چکیده

هرچند مباحث مدون و مکتوب بسیاری درباره زیبایی در آثار افلاطون، ارسطو، فیثاغوریان و دیگر فیلسوفان یافت می‌شود، اما این مباحث تقریباً از سده هجدهم به این سو، به صورت قلمروی معرفتی مطرح شد. در میان فلاسفه و متفکران غرب، زیبایی و حقیقت آن، به نحوی مطرح شده که یکی از براهین اثبات وجود خدا به این عنوان نام گرفته است. ماهیت برهان زیبایی و چگونگی اثبات وجود خداوند از طریق زیبایی‌های جهان، مسئله‌ای است که لوئیس به آن پرداخته و این پژوهش سعی دارد دیدگاه‌های وی را بررسی و تحلیل کند. بر این اساس، نگارندگان با طرح پرسش‌های فرعی‌تر و با روش توصیفی-تحلیلی می‌کوشند تا ابعاد این مسئله را مطالعه و بررسی کنند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که این استدلال با دو طریق معرفت‌شناختی و هستی‌شناختی سعی بر اثبات وجود خداوند دارد. این شیوه‌ها به توانایی ما در شناخت زیبایی یا بر وجود فی‌نفسه زیبایی متمرکزند. دیدگاه سی اس لوئیس درباره زیبایی، از غنا و برجستگی خاصی برخوردار است و روشن شده است که وی اشتیاق به زیبایی را میلی طبیعی می‌داند که نیاز به متعلق دارد و از طریق ارتباط بین زیبایی طبیعت و وجود خداوند، به‌عنوان خالق جهان به اثبات برهان می‌پردازد. اگرچه اشکال‌هایی چون ردّ میل وجود اشتیاق و وجود موارد نقض برای ارضای امیال انسان بر این برهان وارد شده است، ولی به‌عنوان ابتکاری نو در قرن معاصر همچنان مرکز توجه است.

نوع مقاله:

علمی - پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۱۰/۰۲

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۰۱/۲۱

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۲/۱۲/۰۵

تاریخ انتشار:

۱۴۰۲/۱۲/۲۰

واژه‌های کلیدی:

وهم، واهمه، عمل، این‌سینا.

استاد: سیف، مریم؛ فرح، رامین، (۱۴۰۲). برهان زیبایی از منظر سی اس لوئیس، فلسفه، سال ۲۱، شماره ۲، پاییز و زمستان، پیاپی ۴۱، (۶۱-۷۸).

DOI:10.22059/jop.2023.352526.1006761

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

۱. مقدمه

بدون شک زیبایی، دلکش‌ترین پدیده هستی است و ادراک زیبایی نیز، برجسته‌ترین امتیاز معنوی انسان به شمار می‌آید؛ چراکه زیبایی امری بدیهی است و در عمق وجود و فطرت انسان نهفته است. انسان همواره زیبایی را تجربه کرده و مجذوب آن شده و حتی به خلق زیبایی دست یازیده است. مناظر طبیعت، آثار ادبی و هنری و ... نمونه‌هایی از پدیده‌های زیبا هستند؛ اما همچنان با این پرسش روبه‌رو هستیم که زیبایی چیست؟ به همین سبب بسیاری از متفکران از روزگاران کهن تا عصر جدید به زیبایی‌شناسی توجه داشته و نظریاتی را ارائه کرده‌اند؛ اما برخی دیگر از اندیشمندان با استفاده از میل و شوق انسان به زیبایی، به اثبات وجود خداوند، یعنی خالق زیبایی‌ها پرداخته‌اند. شکل سنتی برهان زیبایی بر اثبات وجود خداوند، در زیرگروه برهان نظم قرار داشت و این برهان را عموماً با تمثیل، به بهترین شکل ممکن توضیح می‌دهد. برهان نظم ساده‌ترین و عمومی‌ترین برهانی است که با استفاده از عواملی چون نظم و نظام موجودات، سازگاری موجودات زنده با محیط، عالم طبیعت و زیبایی طبیعت و ... به اثبات وجود خداوند می‌پردازد و این زیبایی و لطافت طبیعت، خود مبنای یک برهان است. طبیعت نه تنها درک‌کردنی است، بلکه شامل ساختارها و هستی‌های زیبایی است که لذت زیبایی‌شناختی را به انسان عرضه می‌کند. احتمال وجود تصادفی چنین زیبایی‌هایی و ارتباط و هماهنگی آنها با موجودات ادراک‌کننده، بسیار اندک است؛ بنابراین وجود خداوند به‌عنوان خالق زیبایی اثبات می‌شود. زیبایی‌شناسی در آغاز، شناختی تجربی یا عملی بود، ولی به تدریج به دانشی نظری مبدل شد و سرانجام در سده هجدهم، به‌صورت یکی از مباحث فلسفه در آمد و زیبایی‌شناسی فلسفی بسط یافت؛ ولی این علم تنها به قلمرو ماورای طبیعت مقید نبوده است. علم زیبایی‌شناسی از طرفی با حالات و عوالم درونی انسانی، یعنی ادراک، عاطفه، غم، شادی، زیبایی، اراده و غریزه سروکار دارد و از طرف دیگر، مفهوم و احکام آن شدیداً نسبی است؛ به همین دلیل، به حد کافی از نظام برخوردار نشده است و هرکس یا هر گروه، موضوع و مفهوم زیبایی را به خواست و تعبیر خود ارزش‌گذاری می‌کند.

در میان فلاسفه و متفکران غرب، موضوع زیبایی و حقیقت آن به نحوی مطرح شده است که یکی از براهین اثبات وجود خدا به این عنوان نام گرفته است. این برهان با شناخت و معرفت انسان از زیبایی، وجود فی‌نفسه زیبایی و اشتیاق انسان به زیبایی می‌کوشد وجود خدا و وجود جهانی دیگر غیر از جهان مادی را نشان دهد؛ به نحوی که اگر برای میل به زیبایی در جهان مادی متعلق نباشد، محتملاً ما برای جهان دیگری ساخته شده‌ایم. با وجود تقریر و استدلال‌ها برای بیان این برهان، فلاسفه به‌ندرت از تقریرهای آن دفاع می‌کنند. با وجود این، دامنه، ظرافت و قدرت تقریرهای برهان زیبایی بیش از آن است که تا این میزان مورد نقد و نقادی قرار گیرد؛

از این رو انسان را به تفکر وامی‌دارد و متفکرانی چون ریچارد سویین‌برن، سی اس لوئیس^۱، پیتز کریفت، رابین کالینز و ... به بررسی و ارزیابی این برهان پرداخته و آن را به چالش کشیده‌اند؛ اما در بین متفکران، دیدگاه سی اس لوئیس^(۱) درباره برهان زیبایی، از گستردگی و تمایز خاصی برخوردار است. مسئله این است که لوئیس چگونه می‌کوشد تا با استفاده از میل و اشتیاق^(۳) انسان به زیبایی، به درک تازه‌ای از زیبایی‌های جهان و منشأ آنها نائل آید. بر همین اساس، پژوهش حاضر تلاش دارد تا با تکیه بر متون و آراء اساسی لوئیس، طرح مسئله زیبایی‌شناختی را به‌عنوان دلیلی بر اثبات وجود خداوند مورد تعمق قرار دهد و به زبان روشن مطرح کند و نشان دهد که لوئیس در طرح و بیان زیبایی به شیوه مستدل در اثبات وجود خداوند چگونه عمل کرده است؟

۲. سیر تاریخی برهان زیبایی در تفکر فلاسفه

سیر تاریخی زیبایی‌شناسی از فلاسفه و اندیشمندان یونان شروع می‌شود. فیثاغوریان نقطه شروع خوبی برای این مبحث هستند و فیثاغورث آغازگر بحث زیبایی است. ویژگی دوگانه جنبش فیثاغوری (مذهبی-علمی) در زیبایی‌شناسی آنها مؤثر است. همچنین مفهوم فلسفی آنها، یعنی ساختار ریاضی‌وار جهان در زیبایی‌شناسی این مکتب اهمیت اساسی دارد (بابایی، ۱۳۸۶: ۲۸). اگرچه فیثاغوریان آغازگر بحث درباره زیبایی‌اند، اما افلاطون بنیان‌گذار زیبایی‌شناسی فلسفی است و ظاهراً کسی که برای نخستین بار از موضوع هنر و زیبایی سخن گفته است، اوست (Burnet, 1953: 27). تعریف او از زیبایی با تحول کلی مثال‌ها تغییر می‌یابد. افلاطون در رساله هیپیاوس بزرگ، معنی منطقی زیبایی را جستجو می‌کند و در رساله فایدروس نظریه زیبایی در دنیای معقول را عرضه می‌کند. همچنین در رساله تیمائوس زیبایی را حاصل تناسب می‌داند. زیبایی در آثار ارسطو نیز تعابیر متفاوتی دارد. او معتقد است زیبایی هرگز بی‌تناسب نیست و موجود زیبا برای اینکه زیبا باشد، باید از تناسب کامل برخوردار باشد. او علوم ریاضی را بی‌ارتباط با زیبایی نمی‌داند (Millet, 1954: 687). فلوطین نیز از مبحث زیبایی حسی و مادی، به زیبایی معقول می‌رسد. او بخش جداگانه‌ای از مباحث خود را به زیبایی‌های معقول اختصاص داده است (chernyshevsky, 1953: 123). در نظر آوگوستین زیبایی وحدت بود و جهان تا آنجا که واحد بود و هماهنگی داشت، نمی‌توانست چیزی جز زیبایی باشد (Hammond, 1971: 20). این فیلسوف، زیبایی را در اجسام، تناسب اجزا با همدیگر، به همراه رنگ‌های زنده می‌داند (تاتارکیویچ، ۱۳۹۶: ۵۲۸/۲). ایزیدور سویل^(۳) معتقد است اشیای زیبا و متناسب، ملیح‌اند؛ در نتیجه این سه مفهوم (ملاحظ، زیبایی و تناسب) با هم متفاوت‌اند (۵۲۹:۱۳۹۶). آکویناس نیز زیبایی را مستلزم تحقق سه شرط می‌داند: تمامیت یا کمال شیء، تناسب یا هماهنگی و وضوح و روشنی (20: 1971). تعریف

1. clive staples lewis .

او مبتنی بر زیبایی مرئی بود، ولی به واسطه شباهت به سمت زیبایی روحی نیز توسعه یافت؛ یعنی در قرون وسطا زیبایی به زیبایی حسی محدود نمی‌شد (۱۳۹۶: ۵۳۸). تعریفی که کانت از زیبایی ارائه می‌دهد، در چارچوب طرح کلی انواع چهارگانه صور منطقی احکام است؛ یعنی برحسب کیفیت، کمیت، نسبت و جهت (C.H.Caudwell, 1974: 53).

به‌طور کلی پیش از رنسانس، زیبایی امری عینی بود که لذتی را در نفس برمی‌انگیخت و عامل دریافت این لذت، قوه ذوق بود؛ اما زیبایی‌شناسی در قرن هجدهم، تحول بنیادین یافت (بلخاری، ۱۳۹۷: ۱۲۷). زیبایی‌شناسی پیش از رنسانس دغدغه امر زیبا و زیبایی‌شناسی پس از رنسانس، دغدغه ادراک و کیفیت احساس زیبایی را دارد (۱۳۹۷: ۱۲۸). در سنت تجربه‌باوری قرن هجدهم، شرح ابژکتیویستی یا عین‌باورانه از زیبایی به جانب شرح عقلانی‌تر از آن حرکت می‌کند. علاوه بر این، در این قرن جوانی به نام الکساندر باومگارتن در^(۴) پایان‌نامه تحصیلی خود واژه «Aesthetic» را معرفی و معمول کرد و به‌عنوان اصطلاح و مفهومی گسترده به حوزه هنر و زیبایی‌شناسی وارد ساخت (۱۳۹۷: ۵۷). او با تمایز گذاردن بین دو سرچشمه معرفت^(۵) برای انسان، ناسازگاری میان مفهوم حقیقی مبتنی بر جزئی‌نگری حسی و تأمل مابعدالطبیعی را آشکار ساخت. کانت نیز زیبایی‌شناسی را به دو بخش زیبایی و هنر تقسیم کرد. در قرن نوزدهم نیز با انتشار درس گفتارهای هگل درباره زیباشناسی، بیشتر به زیبایی هنری به جای زیبایی طبیعی توجه شد. او زیبایی هنر را برتر از هنر می‌داند؛ زیرا زیبایی هنر، زاییده روح و بازآفرینی زیبایی است (Hegel, 1975: 2). از نظر هچسون واژه «زیبایی» برای تصویری است که در ما برانگیخته شده و حس زیبایی برای قدرت درک این تصور و شکل دادن تصویر زیبایی در انسان است (Hutcheson, 1973: 3). فرانک سیلی، فیلسوف معاصر، بین مفاهیم تمایز نهاد و آنها را با مفاهیم زیباشناختی و مفاهیم نازیباشناختی وارد ادبیات زیبایی‌شناسی تحلیلی کرد (Sibley, 2001: 1). سیر زیبایی‌شناسی به جایی رسیده است که در قرن معاصر و دهه‌های اخیر این مفهوم به عنوان یکی از براهین اثبات وجود خدا و به صورت مستدل مطرح شده و به اثبات وجود خداوند می‌پردازد.

۳. چیستی زیبایی

یکی از مهم‌ترین مسائل زیبایی‌شناسی، بیان چیستی زیبایی و مفهوم آن در حوزه فلسفه است. معمولاً زیبایی را حقیقتی قابل ادراک، اما تعریف‌ناپذیر می‌دانند (احمدی، ۱۳۸۶: ۵۴)؛ چراکه کیفیت زیبایی که مربوط به رویدادهای تجربی است، بر همه کس معلوم است؛ اما فهم چیستی زیبایی بسیار دشوار است. عده‌ای نیز با بیان‌های مختلف، درصدد شناساندن زیبایی بوده و در گذشته و حال، تعریف‌هایی برای آن ارائه داده‌اند (کلی، ۱۳۸۳: ۳۱۹-۳۲۸). زیبایی در دیدگاه ملت‌ها، فرهنگ‌ها و اقوام و افراد متفاوت به اشکال گوناگونی تعریف می‌شود؛ لذا نمی‌توان یک تعریف

واحد و جهان شمول از آن ارایه کرد: گروهی از زیبایی‌شناسان تمایل به نفی وجود زیبایی دارند؛ گروه دیگری، آن را ذاتی اشیاء مورد تجربه زیبایی‌شناسی می‌دانند؛ برخی به پیروی از افلاطون برآنند که زیبایی دارای وجودی متعالی است؛ کانت حتی زیبایی را تناقض منطقی می‌داند که باین حال باید آن را پذیرفت (پاکباز، ۱۳۹۳: ۲۸۷).

باوجود این در مقام شرح و تبیین می‌توان گفت که زیبایی در نظر فیلسوفان صفتی است که در اشیاء مشاهده می‌شود و در درون انسان، شادی و رضایتمندی ایجاد می‌کند. آوگوست کنت معتقد است زیبایی چیزی است که بدون ایجاد تصور در نفس، رضایت انسان را برمی‌انگیزد؛ یعنی چیزی که عاطفه مخصوصی به نام عاطفه زیبایی در انسان به وجود می‌آورد. از طرفی زیبایی خود نحوه موجودیت موجودی است که طبع، متمایل به آن باشد و جان آن را بپذیرد. البته آنچه انسان طبعاً متمایل به آن باشد، طبعاً زیباست و آنچه انسان عقلاً بدان متمایل باشد، عقلاً زیباست (صلیب، ۱۳۹۳: ۲۸۴). زیبایی محصول مشترک جهان عینی و ذهنی است، ولی مردم چون موضوع یا خاستگاه زیبایی را در خارج آرگانسیم می‌یابند، به‌خطا آن را پدیده‌ای عینی تلقی می‌کنند و چون در درون خود احساس زیبایی می‌کنند، به‌خطا آن را ذهنی می‌شمارند (: 687 1954). علاوه بر دیدگاه‌های گوناگون درباره ساختار و چیستی زیبایی، اندیشمندان در این امر به‌طور ضمنی اتفاق نظر دارند که جهان خارجی و عینی مسئول انگیزش عواطف و هیجان‌های زیباشناختی است. فارغ از اینکه ما سهم هر یک از دو عامل ذهن انسانی و واقعیت خارجی را در ساخت زیبایی‌شناختی چه اندازه بدانیم، انکا یا عدم انکای زیبایی بر حکمت و تدبیر آفریدگار، تحت تأثیر قرار نخواهد گرفت. ذهن و عین در کنار یکدیگر، در ادراک زیبایی دخیل هستند و حتی اگر به خداوند خالق زیبایی اعتقاد نداشته باشیم، باز هم آدمی زیبایی را درک می‌کند. جهان طبیعت از آسمان پرستاره تا اسکلت سیلیس‌دار جلبک، چه در بخش‌های درونی آن (اگر تخیلات علمی مطابق با واقع باشد) و چه در سطح ظاهری، در گل‌هایی که سرخی آنها را کسی ندیده تا گوهرهایی که غارهای دست‌نیافتنی اعماق اقیانوس‌ها دربردارند، لطیف و زیباست. هر اندازه که ذوق افراد در درک زیبایی متفاوت باشد، باز هم طبیعت برای انسان، چه به صورت فردی و یا جمعی، مولد احساس زیبایی است. در حقیقت حتی انسان ملحد از تأمل در باب طبیعت ممکن است به این نتیجه هدایت شود که تقریباً همه فرآیندهای طبیعی می‌توانند حس تحسین زیباشناختی آدمی را برانگیزانند (Tennant, 1930: 89-93).

۴. برهان زیبایی

برهان زیبایی با تکیه بر وجود امور متعالی و متافیزیکی در جهان، از چند طریق به ما در فهم استدلال یاری می‌رساند: با درک امور متعالی به‌وضوح درمی‌یابیم برای خوبی و زیبایی موجودات درجاتی وجود دارد. این آگاهی به این نتیجه منجر می‌شود که اشیاء زیبا و جذاب، ما را احاطه

کرده‌اند. حتی زیبایی، جذابیت و سلامت ذاتی در اولین گونه از موجودات وجود دارد. همچنین فلسفه زیبایی‌شناسی معاصر از طریق پیوندی که بین خوبی و زیبایی است، همزیستی بین مفاهیم زیبایی‌شناختی و ارزشی را صرفاً در حیطه مفهوم و نه از نظر هستی‌شناختی تأیید می‌کند؛ بنابراین، می‌توان چنین استنباط کرد که خدا بهترین پیوند و هماهنگی را بین مفاهیم زیبایی‌شناختی و اخلاقی ایجاد کرده است. علاوه بر این، میل و اشتیاق انسان به زیبایی، خود دلیلی بر تأیید این برهان است. این استدلال وجود زیبایی، نیکی و حقیقت را شرط لازم برای اشتیاق انسان به زیبایی می‌داند. همچنین زیبایی خود راهی برای درک خیر، حقیقت و وحدت است. این استدلال بر این مطلب تأکید دارد که زیبایی باید قبل از میل به زیبایی وجود داشته باشد؛ بنابراین وجود فی‌نفسه زیبایی شرط لازم برای درک و شناخت زیبایی جهان است.

از این رو، جان مایه برهان زیبایی را می‌توان بدین نحو بیان کرد که این برهان به دو شیوه معرفت‌شناختی و هستی‌شناختی سعی دارد وجود خداوند را اثبات کند؛ معرفت‌شناختی به دو طریق و هستی‌شناختی نیز به دو شیوه این استدلال را شرح می‌دهند: تقریرهای این برهان را می‌توان بر شناخت ما از زیبایی یا بر وجود فی‌نفسه زیبایی تقسیم کرد. استدلال‌هایی که بر دانش ما درباره زیبایی تمرکز دارند، استدلال‌های «معرفت‌شناختی» و آنهایی که بر وجود فی‌نفسه زیبایی تکیه دارند، استدلال‌های «هستی‌شناختی» می‌نامند. نوع اول از تقریرهای معرفت‌شناختی، از تجربه ذهنی ما درباره زیبایی سرچشمه می‌گیرند؛ نوع دوم استدلال‌های معرفت‌شناختی نیز، با شناخت ما از زیبایی آغاز می‌شوند و به دنبال ارائه بهترین درک از خدا باوری هستند. همچنین استدلال‌های هستی‌شناختی نوع اول، این مسئله را مطرح می‌کند که قوانین طبیعت و پدیده‌های طبیعی که مخلوق خداوند هستند، می‌توانند در درک زیبایی‌های عینی جهان نقش داشته باشند؛ یعنی ویژگی‌های جهان مثل غروب خورشید، پاییز جنگل، بدن انسان، کوه‌های سر به فلک کشیده و آواز پرندگان، پدیده‌های طبیعی هستند که خود جلوه‌گر زیبایی واقعی و عینی‌اند و بر وجود خداوند، خالق زیبایی‌ها دلالت می‌کنند. نوع دوم از تقریرهای هستی‌شناختی نیز، وجود خدا را به عنوان سرچشمه و معیار زیبایی‌شناختی عینی مطرح می‌کنند. همچنین معتقدند زیبایی با ذهن قابل اندازه‌گیری است و محال است کامل‌ترین شکل آن در ذهن یافت نشود؛ یعنی وقتی «معیار» زیبایی دستخوش تغییرات می‌شود، فرد با تجربه و ماهر هم بهتر از فرد مبتدی نمی‌تواند زیبایی معقول را داوری کند؛ چراکه شخص ماهر هم برای قضاوت، باید بیش از پیش پیشرفت کند و این بدیهی است هر چیزی که در حال افزایش یا کاهش باشد، تغییرپذیر است؛ و این بی‌ثباتی باعث می‌شود که انسان برای فهم و داوری زیبایی معقول، به دنبال یادگیری و مهارت بیشتری باشد تا بتواند به منشأ اصلی زیبایی برسد و شناخت «منشأ» اصلی زیبایی در جایی که در معرض تغییر است، کاملاً مشخص نیست؛ بنابراین باید منشأ و مبدأ

اصلی زیبایی، تغییرناپذیر و قیاس‌ناپذیر با سایران باشد. دانشمندان و متفکران معتقدند که منشأ زیبایی اشیاء چیزی است که نه تنها مخلوق نیست، بلکه خود منشأ همه مخلوقات است؛ او چیزی جز زیبایی مطلق نیست (C. Davis, 1999: 37). این دو قرائت از برهان زیبایی خود شامل تقریرهای متفاوتی‌اند. ما در ادامه دیدگاه لوئیس را بررسی می‌کنیم.

۵. تقریر سی اس لوئیس

استدلال لوئیس به دو طریق سعی دارد وجود خداوند را اثبات کند: تجربه زیباشناختی و طریق هستی‌شناختی (Lewis, 2001B: 136-137) که در ادامه هر یک را توضیح می‌دهیم.

۵-۱. از طریق تجربه زیباشناختی

یکی از تقریرهای معروف برهان زیبایی، تقریر معرفت‌شناختی است که سی اس لوئیس مطرح می‌کند. ادعای او این است که دانش تجربی واقعی، در تجربه زیباشناختی میل و اشتیاق وجود دارد. وی معتقد است که اشتیاق به بوی گلی که آن را نیافته‌ایم، اشتیاق به پژواک آهنگی که نشنیده‌ایم و اشتیاق به اخبار اماکنی که تاکنون ندیده‌ایم یا از آنها بازدید نکرده‌ایم. بو، پژواک صدا و... حاوی اطلاعات و شروعی برای رسیدن به هدف هستند. به همین دلیل برخلاف امیال دیگر، لذتی قابل تشخیص در میل و اشتیاق وجود دارد؛ زیرا چیزی لذیذ تجربه می‌شود. لوئیس ادعا می‌کند که زیبایی مادی در برخی مواقع، ما را به غایت زیبایی می‌رساند (Lewis, 2001A: 29-30)، او می‌گوید: کتاب‌ها و موسیقی‌هایی که گمان می‌کنیم زیبا هستند، زیبا نیستند، بلکه تنها از طریق آنها به زیبایی می‌رسیم و چیزی که تجربه می‌کنیم، میل یا اشتیاق شدید است. همچنین شناخت عینی یا اشتیاق به سرزمین دور، از طریق میل به زیبایی حاصل می‌شود. زیبایی و تجربیات مادی تنها یک اشاره‌کننده، نشانگر یا رمزی برای زیبایی نهایی و غایی نیست، بلکه مجرا و راهی با خاصیت ماورایی و متافیزیکی است که ما را به غایت زیبایی می‌رساند؛ پس تجربه زیبایی ما را به غایت زیبایی می‌رساند که خود منشأ زیبایی است و به طریقی ما را به زیبایی مطلق، یعنی خداوند رهنمون می‌شود (Ibid: 30).

۵-۲. از طریق میل و اشتیاق به زیبایی

وجه دیگر تقریر لوئیس به طریق هستی‌شناختی است. او از میل و اشتیاقی حرف می‌زند که با بحث تجربی هم گره خورده و میل، فی‌نفسه تأثیر چندانی بر اثبات این برهان نداشته است (Lewis, 1999: 14-15). لوئیس در کتاب *مسیحیت محض*^(۶) از اشتیاقی می‌نویسد که هیچ امر زمینی آن را ارضا نمی‌کند. این شوق و میل از طریق کشش به زیبایی برانگیخته می‌شود. وی از آن به‌عنوان تقریری بر برهان زیبایی‌شناختی یاد می‌کند. ساده‌ترین و مطلوب‌ترین بیان استدلال بدین نحو است: مخلوقات با امیال و آرزوهایی متولد می‌شوند که ارضا شدنی است. نوزاد وقتی احساس گرسنگی می‌کند که چیزی به‌عنوان غذا وجود دارد. همچنین جوجه اردک وقتی میل به

شنا دارد که چیزی به عنوان آب در خارج وجود دارد. مردها وقتی میل جنسی دارند که جنس مخالفی وجود دارد. اگر میل و اشتیاقی داشته باشیم که چیزی در این دنیا نتواند آن را برآورده کند، احتمالاً ما برای جهانی دیگر ساخته شده‌ایم؛ جهانی که این میل در آن ارضا شود (Lewis, 2001B: 136-137).

لوئیس برای شرح این استدلال نوع خاصی از شوق را معرفی می‌کند که انسان از دوران کودکی با آن مواجه می‌شود. وی می‌گوید: روزی تابستانی در کنار بوته گلی ایستاده بودم، بدون هیچ توجه و هشدار، این حس در من ایجاد شد و خاطرات صبح روزی که برادرم اسباب‌بازی خود را به مهدکودک آورده بود، در من زنده شد. پیدا کردن واژه برای بیان این حس یا میل سخت است: میل‌تون، سعادت عظیم و عدن ... کلماتی شبیه به این به ذهن می‌آید. اینها آیا یک حس و شوق است؟ اگر شوق است، شوق به چه چیزی است؟ مطمئناً شوق به یک جعبه بیسکویت یا شوق به دوران کودکی و گذشته‌ام نیست؛ یعنی قبل از آنکه بفهمم چه می‌خواهم و چیست، خود میل از بین رفت و حواسم از آن پرت شد (Lewis, 1955: 16).

لوئیس این تجربه را به میلی ارضاننده، احساسی کنترل‌ناپذیر، اشتیاق یا تمایل عمیق و شدید به چیزی توصیف می‌کند که به آسانی دست‌یافتنی نیست. وی معتقد است این میل را هیچ امر زمینی ارضا نمی‌کند. همچنین این میل از طریق کشش به زیبایی برانگیخته می‌شود. در تحلیل استدلال لوئیس، می‌توان به آن صورت استقرایی و قیاسی داد. اگر بخواهیم از این استدلال به عنوان استدلال رسمی یاد کنیم، باید بررسی کنیم که اصل استدلال لوئیس استقرایی است یا قیاسی؟ در بررسی این استدلال، مشخص می‌شود جایی که لوئیس بر احتمال تکیه می‌کند، هدف، استدلال استقرایی است؛ مثلاً در کتاب مسیحیت محض از خدا باوری به عنوان محتمل‌ترین توضیح یاد می‌کند و اشتیاق به وجود ملکوت آسمانی و ماورایی را نشانه بسیار خوبی می‌داند؛ اما در مواردی که لوئیس یقینی سخن می‌گوید و بر مقدماتی یقینی تکیه دارد و از طریق تطابق بین امیال ما و متعلقات آنان به اثبات برهان می‌پردازد، به نظر می‌رسد که ادعای قیاسی این برهان را داشته است (Lewis, 1992: 204-205).

شکل قیاسی استدلال لوئیس: نسخه قیاسی به این صورت بیان می‌شود:

مقدمه اول: هر میل طبیعی و فطری در ما با چیزی واقعی مطابقت دارد که می‌تواند آن میل را ارضا کند؛

مقدمه دوم: اما میلی در ما وجود دارد که چیزی در زمان و مکان یا موجود مادی که بتواند آن را برآورده کند، وجود ندارد؛

نتیجه: پس باید چیزی فراتر از زمان و مکان و موجودات وجود داشته باشد که بتواند این میل را برآورده کند (Kreeft, 1994: 74).

شکل استقرایی استدلال لوئیس: نسخه استقرایی استدلال لوئیس بدین نحو است:

مقدمه اول: بسیاری از امیال طبیعی در خارج دارای متعلقی هستند که می‌تواند آنها را ارضا کند؛
مقدمه دوم: میل شادی به نحوی است که هیچ چیز در عالم طبیعت نمی‌تواند آن را ارضا کند؛
مقدمه سوم (نتیجه): بنابراین شادی میل به چیزی فراتر از جهان طبیعی است؛ میل به چیزی که احتمالاً وجود دارد (Beverluis, 2007: 42).

فلاسفه‌ای چون جان بورس لوئیس،^(۷) رابرت هولیر^(۸) و گرگوری باشم،^(۹) استدلال لوئیس را به صورت استقرایی ارائه می‌دهند؛ اما جان هالدن^(۱۰) معتقد است که هیچ‌یک از استدلال‌ها خدا را به عنوان غایت میل متعالی معرفی نمی‌کند، بلکه آنچه در این تقریرها مورد بحث است، زندگی پس از مرگ است (Haldane, 2010: 124)؛ از این رو برای خدا باورانه شدن این استدلال، باید موارد زیر به مقدمات بالا اضافه شود:

مقدمه چهارم: خدا وجود دارد یا هست، شرط اساسی برای ارضای میل و شوق طبیعی انسان و تحقق متعالی آن است؛
مقدمه پنجم: بنابراین خدا وجود دارد (Ibid: 124).

قابل ذکر است در تقریر لوئیس، میل و اشتیاق به درستی به سمت خدا جهت‌گیری می‌کند. این اشتیاق رسیدن به امیال بزرگی چون میل به خدا و میل به سرزمینی دور یا بهشت را نشان می‌دهد. این شروعی است برای مواجهه با واقعیت پنهان و نهایی. عمق و جهان‌شمول بودن این میل و اشتیاق، متفاوت بودن نظر لوئیس را نشان می‌دهد؛ بدین نحو که اشتیاق یا میل، یک پیچش در ذهن انسان است که با هیچ چیز عینی مطابقت ندارد و هیچ کارکردی بیولوژیکی ندارد. در عین حال، تمایلی به ناپدید شدن آن از ذهن انسان هم ندارد، حتی در کامل‌ترین رشد آن؛ در شاعر، فیلسوف، قدیس و ... یا اینکه تجربه مستقیمی است از ماوراءالطبیعه که ممکن است به درستی به آن نام مکاشفه داده شود؛ در هر دو صورت، جهت‌گیری این میل و اشتیاق به سمت خداست و خود اشتیاق به طور ضمنی از خدا باوری مسیحی حمایت می‌کند؛ زیرا نشان می‌دهد که جهان آن‌طور که باید باشد، نیست. تجربه اشتیاق این گزاره را تأیید می‌کند که «ما به درستی به نسخه بهتری از جهان تعلق داریم» و «بین خواسته‌های ما و واقعیت و دنیای اطراف ما عدم تطابق وجود دارد».

۶. تحلیل و ارزیابی تقریر لوئیس

استدلال لوئیس به دو حالت سعی در اثبات وجود خداوند دارد: یک وجه از استدلال تجربه زیباشناختی به طریق معرفت‌شناختی است؛ وجه دیگر، تقریر لوئیس به طریق هستی‌شناختی است. او از میل و اشتیاقی حرف می‌زند که هم با بحث تجربی گره خورده و هم میل فی‌نفسه

تأثیر چندانی بر اثبات این برهان نداشته است. در ادامه به ارزیابی اشکال‌های تقریر لویس می‌پردازیم.

۶-۱. اشکال اول: آیا اشتیاق میلی طبیعی است؟

در استدلال لویس اشتیاق به این شیوه بیان شده است: هر میل طبیعی و فطری در انسان مطابق با چیزی واقعی است که می‌تواند آن میل را برآورده کند. پوکت^(۱۱) معتقد است استدلال دو نکته اساسی دارد: اول، آیا اشتیاق واقعاً میل طبیعی است که بر روی زمین چیزی برای ارضای آن وجود ندارد یا میل طبیعی نیست (Puckett, 2012: 46)؛ منتقدان استدلال معتقدند که اگر میل است، پس در امیال و خواسته‌های انسان موارد زیادی وجود دارد که محقق نمی‌شوند؛ مواردی مثل اتومبیل اسپرت، سفیر سیاسی، پرواز در هوا مثل سوپرمن، قهرمان جهانی رد ساکس (لیگ برتر بیس بال) و ... بنابراین می‌تواند اشتیاق هم مانند برخی از امیال ارضا نشود.

پاسخ: امیال طبیعی از امیال مصنوعی متمایزند. گرفت^(۱۲) با تمایز بین میل طبیعی و مصنوعی این نقد را پاسخ می‌دهد. او معتقد است که امیال طبیعی از درون، طبیعت و سرشت ما سرچشمه می‌گیرند، در حالی که امیال مصنوعی از بیرون و از جامعه، محیط، تبلیغات یا داستان و حکایتی سرچشمه می‌گیرند. این تفاوت، خود منجر به این تفاوت می‌شود که امیال طبیعی در همه یافت می‌شوند؛ اما خواسته‌های مصنوعی از فردی به فرد دیگر متفاوت‌اند. جان هالدن نیز با روشی متفاوت نظر گرفت را مطرح می‌کند. شاید هر میل، یک هدف واقعی داشته باشد؛ اما چیزی که غیرطبیعی است، نحوه بروز این امیال از شخصی به شخص دیگر و از فرهنگی به فرهنگ دیگر است؛ مثلاً میل به ماشین پرنده ممکن است وابستگی فرهنگی از میل طبیعی به قدرت یا مقام را نشان دهد (Kreeft, 1994: 78)؛ پس اشتیاق میلی طبیعی است و در جهان متعلقی برای ارضاء آن وجود دارد.

۶-۲. اشکال دوم: آیا برای همه امیال و اشتیاق‌ها متعلق وجود دارد؟

آیا برای همه امیال و خواسته‌های طبیعی متعلقاتی وجود دارد یا خیر؟ باشم می‌نویسد: به‌عنوان مثال به زیست‌شناسی تکاملی و دنیای فریبده‌ای از DNA ناخواسته و عملکرد نامناسب برخی از آنها بیندیشید. همچنین هزاران موجود دیگر که غرایز طبیعی آنها محکوم به سرخوردگی است؛ قاطرهای عقیم و پرندگانی که پرواز نمی‌کنند، اما میل غریزی خود را برای فرزنددار شدن و پرواز حفظ می‌کنند. تمایلات ذاتی و طبیعی متأثر از جهش‌هایی که پس از تغییر محیط رخ می‌دهند، همچنان حفظ می‌شوند، ولی چیزی آنها را ارضا نمی‌کند؛ پس گاهی برخی از امیال، خواسته‌ها و حتی غرایض بی‌پاسخ می‌مانند (Bassham, 2015: 78).

پاسخ: وجود موارد استثنا اصل تقریر را نقض نمی‌کند. در یک دلیل یا برهان ما اکثریت را در نظر می‌گیریم، نه استثنائات؛ مثلاً به‌طور کلی برای همه امیال طبیعی انسان مثل میل به شنا، میل

به خداجویی، میل به جنس مخالف، میل به غذا و میل به آب، متعلق در جهان خارج وجود دارد تا آن میل را ارضا کند. همچنین میل به زیبایی و شادی باید در جهان خارج متعلق داشته باشد تا آن را ارضا کند؛ از این رو وجود چندین مورد استثنا مثل پرندگانی که میل به پرواز دارند، ولی پرواز نمی‌کنند و یا جاندرانی که میل به فرزنددار شدن دارند، ولی به هر دلیلی این میل در آنان ارضا نمی‌شود، نمی‌تواند اصل تقریر را دچار خدشه کند. اگر در این برهان به امیال انسان به شکل عام توجه کنیم، می‌بینیم که اکثریت امیال بر آورده می‌شوند؛ یعنی اگر استثنائی وجود داشته باشد، در فرد و شخص وجود دارد، نه در اصل میل و اشتیاق. اصل میل و اشتیاق مادرشدن بر جای خود باقی است، منتها فرد به دلایلی نمی‌تواند فرزنددار شود یا اصل میل به پرواز وجود دارد، ولی بر اثر تغییرات محیطی یا جهشی این در برخی از گونه‌ها برآورده نمی‌شود؛ لذا وجود موارد نقض اصل تقریر را دچار خدشه نمی‌کند.

۶-۳. اشکال سوم: استدلال لوئیس بر قیاسی مبتنی است که در نهایت وجود ندارد

یکی از دقیق‌ترین و انتقادی‌ترین بررسی‌ها درباره استدلال استقرایی لوئیس از جان بورسلوئیس است. وی معتقد است که استدلال لوئیس بر قیاس ضعیفی مبتنی است که در نهایت وجود ندارد. او استدلال می‌کند که قدرت یک استدلال قیاسی به سه چیز بستگی دارد: ۱. امیالی که مقایسه می‌شوند، به اندازه کافی شبیه باشند؛ ۲. تعداد کافی از مشابه‌های (امیال) واقعی (برای قیاس) وجود داشته باشد؛ ۳. هیچ تفاوت قابل توجهی بین آنها (مشابه‌ها یا امیال) نباشد (۲۰۱۰: ۱۲۷). بر اساس این دیدگاه‌ها، وی قیاس را ناقص می‌داند. لوئیس حداقل باید نشان می‌داد که میل به شادی و زیبایی شبیه به دیگر امیال طبیعی است، درحالی‌که این گونه نیست و تفاوت‌های بسیار زیادی بین آنها وجود دارد.

پاسخ: شباهت مطلق امیال مطرح نیست. جان هالدن ادعا می‌کند که میل به خداوند و این گونه امیال انسان (امیال ماورایی)، شباهت‌ها و تفاوت‌های خاصی با سایر امیال انسان دارند. او این پرسش جدید را مطرح می‌کند که چه درجه‌ای از شباهت بین امیال مادی و غیرمادی انسان وجود دارد؟ چرا با یکدیگر قابل قیاس هستند؟ بورسلوئیس درباره مرتبه‌ای از قیاس بحث می‌کند که برای بررسی شباهت‌های فیزیکی یا مادی مفید است، بدون اینکه به امیال ماورایی انسان توجه داشته باشد؛ اما هالدن معیارهایی را مطرح می‌کند که به‌طور گسترده امیال مادی و غیرمادی انسان را دربرمی‌گیرند. هالدن دو مورد ارائه می‌دهد که امیال طبیعی را به درستی شناسایی و از قیاس لوئیس به نحوی حمایت می‌کنند: ۱. امیال طبیعی به نحو عام و عادی در بین انسان‌ها رایج و شایع‌اند؛ ۲. زبان مشترکی بین انواع امیال، ارضاء امیال و محرومیت آن امیال وجود دارد. بورسلوئیس در جستجوی تشابه مطلق بین امیال و خواسته‌ها، دچار خطای بزرگی شد؛ یعنی شباهت مطلق امیال انسان در قیاس امور ماوراء طبیعی با امور طبیعی (Haldane, 2010:

127؛ از این رو هالدن معیارهای اساسی تری را مطرح می‌کند که آن معیارها به قیاس لوئیس مجوز می‌دهد و آن را توجیه می‌کند.

۶-۴. اشکال چهارم: اشتیاق هیچ منبع معتبری ندارد

بورسلوئیس مدعی است که اشتیاق هیچ منبعی ندارد. لوئیس اشتیاق را میلی فاقد تصور، ناشناخته و تعریف نشده دانسته و آن را صرفاً حالت ذهنی رهبری نشده، تعریف کرده است. علاوه بر این، هر میل طبیعی باید دارای غرض و میل به چیزی باشد و این تمایل ما را برمی‌انگیزاند و شرایطی فراهم می‌کند که می‌تواند آن اشتیاق و میل را ارضا کند و ما را به سوی هدف و غایت سوق می‌دهد؛ اما آنچه لوئیس توصیف می‌کند، به وضوح نوعی شناخت تجربی روحانی را مطرح می‌کند، لیکن این معرفت و شناخت «از کجا» می‌آید؟ (Beverluis, 2007: 50). از مجموعه آثار لوئیس فهمیده می‌شود که زیبایی ظرفیتی متعالی و روحانی دارد. وی معتقد است کتاب‌ها یا موسیقی‌هایی که گمان می‌کنیم زیبا هستند، فی‌نفسه زیبا نیستند، بلکه ما از طریق آنها زیبایی را می‌یابیم. زیبایی در اینجا، یک مجرا بین واقعیات جسمانی و روحانی است و این امری غیرعادی نیست؛ اما بورسلوئیس قرار دادن یک فرض ماوراءالطبیعی را بدون دلیل و قطعیت قابل دفاع نمی‌داند (Ibid: 48). به نظر می‌رسد بورسلوئیس درست می‌گوید؛ زیرا لوئیس مبنایی برای زیبایی ماورائی ارائه نمی‌دهد و نظریه متافیزیک مبهم و گنگ، خود مشکل جدی است، مگر اینکه توضیحی برای نحوه ارتباط زیبایی مادی با واقعیت غیرمادی آن وجود داشته باشد و این توضیح کمتر عرفانی و شهودی باشد.

پاسخ اول، وجود چند راه برای شناسایی میل: آکویناس مدعی است که میل ذاتی دانستن در انسان وجود دارد تا اشیاء و چیزها را درک کند و علل آنها را بیابد. در نهایت میل به دانستن و میل به شادی، شخص را به کمال نهایی سوق می‌دهد. آکویناس چند راه برای شناسایی میل در این مرحله بیان می‌کند: ۱. از طریق مطالعه با موضوع میل آشنا می‌شویم؛ ۲. به صورت غیر مستقیم؛ ۳. به صورت استنتاجی؛ ۴. به صورت واسطه‌ای و با واسطه. این توضیح هم امیال طبیعی، هم الهامات و مکاشفات غیرطبیعی را دربرمی‌گیرد؛ پس می‌توان زیبایی‌های ماوراءالطبیعی را از طریق غیرمستقیم و یا با واسطه امور طبیعی درک کرد و نیازی به درک زیبایی‌های ماورائی به شکل مستقیم نیست. اگرچه بیان لوئیس با آکویناس متفاوت است، اما می‌توان بین این دو نظر تلفیق و تطبیق ایجاد کرد. تجربه‌های زیبایی لوئیس تجلی‌ای از امور الهام‌بخش و زیبایی ماورائی‌اند (۲۰۱۰: ۱۲۷).

پاسخ دوم، رویکرد ابداعی در تعریف اشتیاق: لوئیس معتقد است که تجربه اشتیاق پدیده‌ای جهانی و فراگیر است؛ تجربه‌ای که فرد در زندگی حتماً با آن مواجه می‌شود و حتی کودک هم اشتیاق را تجربه می‌کند. به عنوان یک پدیده وجودی انسان، این پدیده، فرافردی، فرافرهنگی و

فرازمانی است و خود اشتیاق به‌طور ضمنی خداپاوری را تقویت می‌کند. نشان می‌دهد که جهان آن‌طور که باید و باشد نیست و تجربه اشتیاق هم این گزاره را تأیید می‌کند که ما به‌درستی به نسخه بهتری از جهان تعلق داریم و بین خواسته‌ها، امیال ما و واقعیت اطراف ما، عدم تطابق وجود دارد. اشتیاق این نظریه را تأیید می‌کند که در بشر یک اصل بزرگ از عظمت و خوشبختی (درک زیبایی) و یک اصل بزرگ بدبختی و بیچارگی (فقدان درک زیبایی) نیز وجود دارد. او هدف اشتیاق را تجربه‌ای می‌داند که رسیدن به آن انسان را سرمست می‌کند؛ یعنی در انسان اشتیاقی وجود دارد که ما را به درک امور زیبا می‌رساند. در نهایت لوئیس بر این نظر است که ما در بررسی زیبایی، زیبایی را درک کردیم و دانستیم آنچه زیبایی به حساب می‌آید، اغلب بدیهی است.

۷. نتیجه

از بررسی سیر زیبایی درمی‌یابیم این واژه قدمت تاریخی دارد. برخی از متفکران برجسته همچون فیثاغورث، افلاطون، ارسطو، آکویناس، اگوستین و کانت، هریک به نحوی به زیبایی پرداخته‌اند. در قرن معاصر زیبایی به‌عنوان یک برهان بر اثبات وجود خداوند مطرح شد. این استدلال نزد متفکران غرب مدافعانی دارد. با بررسی تقریرهای گوناگون برهان زیبایی در میان اندیشمندان و متفکران غربی، درمی‌یابیم که دو تقریر لوئیس بر اشتیاق انسان و تجربه زیبایی شناختی ما اشاره دارد و با توسل به طبیعی و جهان‌شمول بودن اشتیاق و میل به زیبایی، سعی بر اثبات وجود خداوند داشته است. در هر حال، این میل و اشتیاق به‌درستی ما را به سمت خدا سوق می‌دهد. اگرچه او در تقریر قیاسی و استقرایی خود به‌طور واضح به وجود خدا نپرداخته است، اما از آنجاکه میل به زیبایی هم مثل میل خداجویی در سرشت انسان نهفته است و میلی طبیعی است که به دنبال محبوب و متعلق خود است، انسان را به تفکر درباره وجود خداوند وامی‌دارد و او را بیش‌ازپیش مجذوب زیبایی خداوند و آثار وی می‌کند.

پی‌نوشت‌ها

۱. وی نویسنده و ادیب نامور ایرلندی در نیمه نخست قرن بیستم است.
۲. Sehnsucht: میلی طبیعی در انسان است.
۳. Isidorus Hispalensis: متولد ۵۶۰-۶۳۶ م، فیلسوف اهل اسپانیا بود که در دوره خود یکی از بزرگ‌ترین دائرةالمعارف نویسان مشهور بود.
۴. الکساندر باوم‌گارتن متولد ۱۷۱۴-۱۷۲۶ م، فیلسوف آلمانی که برای نخستین‌بار درباره زیبایی بحث کرد.
۵. سرچشمه یکی منطق است که کسب حقیقت را از طریق تفکر جستجو می‌کند؛ اما آن سرچشمه دوم که تا زمان باوم‌گارتن هنوز نامی نگرفته بود، ناشی از تجربه‌ها و ادراکات حسی است. او برای مشخص ساختن این حوزه عنوان «استیکا» (Aesthetica) را برای آن وضع کرد که صورت لاتینی‌شده کلمه‌ای یونانی به معنای «ادراک حسی» است.
۶. یکی از برجسته‌ترین آثار مسیحی در قرن بیستم، کتاب Mere Christianity که در فارسی به‌درستی به مسیحیت محض یا ناب برگردانده شده است. این کتاب از آثار برجسته سی اس لوئیس است.
۷. John Beversluis: فیلسوف اهل ایالت کالیفرنیا، تألیفات او شامل آثاری در زمینه یونان باستان است.

۸. Robert Holyer: فیلسوف آمریکایی است که علاوه بر فلسفه، در زمینه مدیریت و موارد متعددی فعالیت داشته است.
۹. Gregory Bassham: استاد فلسفه دانشگاه کینگ.
۱۰. John Josep Haldane: فیلسوف، مفسر و گوینده بریتانیایی در قرن بیستم است.
۱۱. Joe Puckett: پرفسور آمریکایی و ممتاز در زمینه آموزش و پرورش و سوادآموزی در قرن بیستم.
۱۲. John Peter Kreeft: فیلسوف آمریکایی قرن بیستم که حدود بیست استدلال برای اثبات وجود خدا آورده است.

منابع

- احمدی، بابک (۱۳۸۶)، *حقیقت و زیبایی*، چ ۳، تهران، مرکز بابایی، علی (۱۳۸۶)، *پری‌چهره حکمت زیبایی‌شناسی در مکتب صدرای تهران*، مولی.
- بلخاری قهی، حسن (۱۳۹۷)، *در باب زیبایی زیبایی‌شناسی در حکمت اسلامی و فلسفه غربی*، تهران، دانشگاه تهران.
- پاکباز، روئین (۱۳۹۳)، *دایرةالمعارف هنر*، چ ۱۴، تهران، فرهنگ معاصر.
- تاتارکیویچ، ووادیسواف (۱۳۹۶)، *تاریخ زیبایی‌شناسی*، ترجمه محمود عبادیان و سید جواد فندرسکی، چ ۲، تهران، نشر علم.
- صلیبا، جمیل (۱۳۹۳)، *فرهنگ فلسفی*، ترجمه منوچهر صانعی دره‌بیدی، چ ۴، تهران، حکمت.
- کلی، مایکل (۱۳۸۳)، *دایرةالمعارف زیبایی‌شناسی*، ترجمه مشیت علایی و همکاران، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات هنری.

- Beverluis, John, (2007), *C. S. Lewis and the Search for Rational Religion*, Revised and Updated, Amherst, MA: Prometheus Books.
- Burnet, John, (1953), *Plato, s Theory of art*, London, .
- Bassham, Gregory (2015), *C. S. Lewis's Christian Apologetics: Pro and Con*, Brill–Rodopi, Amsterdam.
- C. Davis, William (1999), *Theistic Argument Reason for the Hope Within*, ed. Michael J. Murray Eerdman, .
- Chernyshevsky, Nikolay Gavrilovich (1953), *Selected Philosophical, Mascow*, .
- C. H. Caudwell, Christopher, (1974), *Futher Studies on a Dying Culture*, London.
- Hammond, Peter B. (1971), *Anthropology*, NewYork.
- Hegel, G. W. F. (1975), *Aesthetiecs: Lectures on Fine Art*, 2 volunes, trans. T. M. Konx, Oxford, University Press.
- Hutcheson, Francis (1973), *An inquiry Concerning Beauty, Order, Harmony, Design*, Edited with Introduction and Notes: Peter Kivy, Pubilsher: Martinus Nijhoff/ The Hage.
- Haldane, John (2010), “Reasonable Faith”, *Routledge*, New York.
- Tennant, Frederick Robert (1930), *Philosophical Theology*, Cambridge, Cambridge University.
- Kreeft, Peter (1994), *Handbook of Christian Apologetics*, Downers Grove, IL: InterVarsity Press.
- Lewis, C. S. (2001A), *The Weight of Glory*, New York, HarperCollins.
- Lewis, C. S. - (2001B), *Mere Christianity*, San Francisco, Harper One.

- Lewis, C. S. (1999), *The longing is variously described as a desire, longing, yearning, or nostalgia*, Corbin Scott Carnel, *Bright Shadow of Reality: Spiritual language in*, Grand Rapids, MI: Eerdmans.
- Lewis, C. S. - (1955), *Surprised by Joy: The Shape of My Early Life*, Harcourt, Brace, New York.
- Lewis, C. S. (1992), *The Pilgrim's Regress: An Allegorical Apology for Christianity, Reason, and Romanticism*, Grand Rapids, MI: Eerdmans.
- Millet, Jean (1954), *Gleaner*, New York, .
- Ahmadi, Babak (2008), *Truth and Beauty*, Chapter 3, Tehran, Center. [In Persian].
- Babaei, Ali (2008), *The Fairy Face of Aesthetic Wisdom in Sadra School*, Tehran, Moli. [In Persian].
- Balkhari-Kahi, Hassan (2017), *on the beauty of aesthetics in Islamic wisdom and Western philosophy*, Tehran, University of Tehran. [In Persian].
- Pakbaz, Roen (2013), *Encyclopaedia of Art*, Chapter 14, Tehran, Contemporary Culture. [In Persian].
- Tatarkievich, Voadisov (2016), *History of Aesthetics*, translated by Mahmoud Abadian and Seyedjavad Fendersky, vol. 2, Tehran, Alam Publishing. [In Persian].
- Qalaba, Jamil (2013), *Philosophical Culture*, translated by Manouchehr Sanei Darehbidi, Ch 4, Tehran, Hikmat. [In Persian].
- Kelly, Michael (2005), *Encyclopedia of Aesthetics*, translated by Meshit Alaei et al., Tehran, Art Studies and Research Center. [In Persian].